महपौरांनीं झोपडपट्टीवासियांचे हाल दूर केले नाहींत !

रामराम मंडळी

थंडीची लाट आली म्हणतां म्हणतां उन्हाळा चोर पाव-लांनीं आला अन् त्यानं अचानक झडप घातली–सर्वांच्या जिवाची 'काहिली' झाली.

असं आहे जिवाच्या मुंबईचं लहरी हवामान घटकेंत फुलवील घटकेंत मलूल करील. केव्हां केव्हां इतकं दाट धुकं की दोन हातावरच दिसत नाहीं.

म्हणूनच अशा हवामानाबद्दल तक्रार करणाऱ्या कुणा एका प्रेयसीला तिचा प्रियकर म्हणतो– यह बंबई है मेरी जान !

मंडळी, अशा या मुंबई नगरींतून बाहेर पडण्यासाठी जिवा गेलीं दोन तपं धडपडता आहे–एकदां गला तेव्हां त्याला परत यावं लागलं त्याच्या चहात्यांच्या आग्रहासाठीं–अन् तरीहि मवाळ गृहस्थ भडकून उठला. त्यांनीं सत्याग्रह करण्याची धमकी दिली

बेस्टचे जनरल मॅनेजर नि पोलिस आयुक्त म्हणाले– आठ पधरा दिवस कळ सोसा.

पण राज्यमंत्री शरद पवार यांनीं हुकूम सोडला पूर्ववत बसमार्ग चालू करा ! अन् यारमाण झाल

मुस्लीम सत्यशोधक परिषद

ठरल्याप्रमाण मुस्लीम सत्यशोधक परिषद भरली. अन् ती जिद्दीन पार पडली. ब्लॅक डिसेंबरच्या नांवानं धमकी देण्यांत आली होती परिषदेची जागा उडवून देण्याची पण तसं कांही घडलं नाही.

या परिषदेच्या बाजूला तथाकथित बडी मुसलमान धेंडं हिडली नाहींत. सरकार पक्षांतील मुसलमान फिरकले नाहींत.

राजेश खन्ना हा लोकप्रिय नट लक्षावधी तरुण मंडळींचा चहाता–अनेक तरुणी त्याच्याशीं लग्न करण्यास उत्सुक होत्या. अजू महेंद्र नांवाची तरुणी तसं स्वप्न पहात होती. आणखी किती हजार तरुणी त्याच्यासाठीं झुरत होत्या कुणास ठाऊक !

पण राजेशन–डिंपल नांवाच्या १८ वर्षाच्या तरुणीला पसंत केलं अन् थाटामाटांत विवाह करून मोकळा झाला. अन् परदेशांत हे जोडप मधुचन्द्रासाठीं गेलंहि.

राजेश खन्ना लोकप्रिय असला तरी अलीकडचे त्याचे बहुतेक चित्रपट चालले नाहींत. अन त्याची सद्दीहि संपत आहे असं दिसतं.

जिवा म्हणतो– चित्रपटाचं जग हें क्षणभंगुर असतं. इथं कलावंताच्या लोकप्रियतेला भरतीओहोटी असते अन् एकदां का तो लाटेसरशीं फेकला गेला कीं त्याला कुणी विचारीत नाहीं.

राजेशनं काळाचीं पावलं वेळींच ओळखली अन् तो लग्न करून मोकळा झाला हें उत्तम झालं !

महिला पोस्टमन

स्त्रिया पोलिसांत भरती झाल्या आहेत. मग पोस्टांत कां नाहीत– म्हणजे पोस्टमनचा–पत्रांचा बटवडा करण्याचं काम कां नाहीं करीत ?

त्याला पोस्टमास्तर जनरलनी उत्तर दिलं– अहो, त्या जागांसाठीं कुणी कधीं अर्जच केला नाहीं– मग भरती काय करणार ?

जिवा म्हणतो– घटनेनं सर्वांना स्वातंत्र्य दिलं– वाटेल तो व्यवसाय करण्याचं. तसं स्वातंत्र्य पोस्टमनच्या नोकरींतही आहे.

णींच्या गळ्यांतील चेन, हातांतील पर्स वगैरे खेचून घेऊन पसार व्हायचे.

त्यामुळं उपनगरांत भीतीचं वातावरण पसरलं होतं. पोलिसांनीं लोकांना सावध केलं होतं.

शेवटीं वांद्र्याला ते सांपडले. वहिद इस्माईल नांवाच्या तरुणीच्या गळ्यांतील चेन त्यांनीं लांबविली. तरुणी लगेच टॅक्सींत बसली तिनं त्यांचा पाठलाग केला. टॅक्सीवाल्यानंही मदत केली. त्यांच्या स्कूटरचा नंबर सापडला.

अन् शेवटीं पोलिसांनीं त्यांना अटक केली. आरोपींची नांवं आहेत– विश्वनाथ पांडुरंग आचरेकर नि संतोष नरसिंग आरोरा.

जिवा म्हणतो– हमरस्त्यावर चोऱ्या करणाऱ्या लोकांना फटक्याची शिक्षा ठोठावणारे रावबहादूर आठवले नांवाचे मॅजिस्ट्रेट होऊन गेले. ती शिक्षा अमानुष म्हणून मागाहून रद्द झाली.

मोटार मॅकॅनिकांची गाऱ्हाणी

या मुंबई शहरांत अंगावर काम करणारे किती मोटार मॅकॅनिक आहेत ? तुम्हांला कांहीं कल्पना ?– सुमारे तीन लाख–

त्यांनीं नुकताच लाक्षणिक संप केला. त्यांचं गाऱ्हाणं असं– आम्ही गल्ल्याबोळांतून मोटारदुरुस्तीची काम करतो. पण आम्हाला पोलीस छळतात. आमच्यावर खटले भरतात. नगरपालिकेचे अधिकारी छळतात. एक तर ते आम्हांला परवाना देत नाहींत. अन् परवाना नाहीं म्हणून कारवाई करतात. त्यामुळं प्रामाणिकपणें धंदा करण नि वागणं अशक्य झालं आहे.

धर्म माणसासाठीं आहे, माणूस धर्मासाठीं नाहीं

त्याचा जीव कोंकणाकडे टांगला आहे.

मंडळी, सर्व कांहीं विसरून जावं, पण आपल्या गांवाला कुणी विसरूं नये. गांवची आढ सदा असावी. तुम्हांला आहे का ती ओढ ? तर मग जिवाचे तुम्हांला राम राम !

तापदायक बस वाहतूक

मुंबईची बस वाहतूक जेवढी सुखदायक आहे तेवढीच तापदायक. केव्हां बसमार्ग बदलण्यांत येईल, याचा नेम नाहीं. बेस्टचे अधिकारी लोकांची सोय पहायला जातात अन् नेमकं उलटं करून बसतात. मार्ग काय बदलतील– गाड्या काय बदलतील, केव्हां काय करतील याचा नेम नाहीं. निव्वळ वैताग–वैताग नि वताग !

वांद्र्याची सरकारी वसाहत– एक नमुनेदार उदाहरण– ऐसपैस वाढते आहे. इथून बस मार्ग आहेत– ३१४, ३१५, ३२२, ८७लि. सोयीचे मार्ग.

पण बेस्टच्या अधिकाऱ्यांना त्यांत गैरसोय दिसली. त्यांनीं लगेच ती वाहतूक एकेरी केली.

झालं– बस प्रवाशाची तंगडतोड सुरू झाली–दीड दोन फर्लांगाचा फेरफटका वाढला.

लोकांनीं अनेक तक्रारी केल्या. पण उपयोग काय ?

शेवटीं प्रा. अनंत काणेकरांसारखा ए. ए. ए. फैझी, प्रा. अ. भि. शहा, प्रा. मोईन शाकीर यांनीं या अशा लोकांचा खरपूस समाचार घेतला. ते म्हणाले– जुना शरियत कायदा बदलला पाहिजे. मुसलमान कुराणांतील आदेशाप्रमाण वागत नाहींत. तसं वागणं शक्य नाहीं आजच्या काळांत. अन् मुल्ला–मौलवी यांच्या आदेशाप्रमाणं वागायच झालं– तर मुसलमान युगानुयुगं मागासले राहतील.

जिवा म्हणतो– धर्म आहे माणसासाठीं माणूस धर्मासाठीं नाहीं. माणसानं सोयीप्रमाणं धर्माला मुरड घातली म्हणूनच तो प्रगती करूं शकला. माणूस जसजसा शहाणा बनत गेला तसतसा त्याच्या धर्मात शहाणपणा येत गेला अन् त्या शहाण्या माणसाप्रमाण त्याचा धर्मही इतरांना प्रिय झाला !

फूटपाथचे रहिवासी

भारत सरकारला शोध लागला आहे या देशांत हजारों लोक–शहाराशहरांतून फूटपाथवर रहातात. राज्यमंत्री ओम मेहेता म्हणाले– एकट्या मुंबई शहरांत ५९ हजार लोक फूटपाथरीवर रहातात. तर कलकत्त्यांत ४९ हजार, मद्रास ९ हजार, नवी दिल्ली ७ हजार अशी फूटपायरीवर रहाणारी मंडळी आहेत. जिवाच्या घरासमोरच्या उघड्या जागेंत–अनेक कुटुंबं राहतात. त्यांच्या वसाहतीमधन रहाणाऱ्या सांडपाण्यांत ती आंघोळ करतात, त्याच पाण्यानं कपडे धुतात अन् त्यानींच पाडलेल्या खड्डयांत जें पाणी झिरपतं त्या पाण्यानं स्वयंपाक करतात.

मंडळी, जिवाच्या घरासमोर गटाराची 'मॅनहोल्स' आहेत. ती मॅनहोल्स म्हणजे हजारों झोपडवासियांच्या विहीरी. या मॅनहोलमधील घाण पाण्यानं ते लोक आंघोळ करतात– कपडे धुतात– अन् जवळच्या उघड्या जागेंत–अहमदाबाद रोडवर शौचास बसतात.

महिलांनीं पोस्टमनचे काम करायला काय हरकत ?

मंडळी, ही हालत जिवा अनेक वर्षं पहात आहे– सरकारहि पहात आहे. आमचे महापौर गणात्रा या या भागाला भेट देऊन गेले. पण त्यांना कांहीं असं वाटलं नाहीं– या हजारों लोकांच्या पिण्याच्या पाण्याची सोय करावी. संडासाची सोय करावी.

राजेश–डिंपल विवाह

सबंध मार्च महिनाभर राजेश खन्ना –डिंपल कापडिया यांच्या लग्नाची चर्चा चालली होती. तें लग्न अखेर २७ मार्चला झालं.

दिल्लीमध्यें स्त्रिया बस कंडक्टरचं काम करतात. कांहीं समाजकंटक त्यांना त्रास देतात. पण त्या त्यांना पुरून उरतात.

पोस्टमनच्या व्यवसायांत स्त्रियांना तसा त्रास होण्याचा संभव नाहीं– तरी स्त्रियांनीं हा व्यवसाय जरूर पत्करावा.

स्कूटरवरचे बदमाष !

गले कांहीं दिवस उपनगरांत दोन स्कूटरवाल्यांनीं धुमाकूळ घातला होता. स्कूटरवरून यायचे नि तरु

या लोकांनीं आपली मिरवणूक काढली– मोर्चा नेला पोलीस आयुक्तांच्या कचेऱ्यावर.

जिवा म्हणतो– या लोकांनीं जगण्यासाठीं गुन्हेगार बनावं असं सरकारला वाटतं काय ? महाराष्ट्र शासनान नि नगरपालिकेनं त्यांच्या गाऱ्हाण्याचा सहानुभूतीनं विचार केला पाहिजे.

पान ६ वर पहा

शेती

लेखक : जे. एच. ठोंबरे

जमिनीची काळजी घेणें आवश्यक

आपणाला कोणताही धंदा प्रत्यक्षांत आणण्यासाठीं अनेक गोष्टी विचारांत घ्याव्या लागतात.

उदा. १) जागा किंवा ठिकाण २) भांडवल ३) मजूर ४) हवामान ५) दळणवळण ६) बाजारपेठ.

शेतीदेखील धंदा आहे. तेव्हां शेतीही या गोष्टींना अपवाद नाहीं.

शेतीसाठीं सर्वांत प्रथमतः महत्त्वाची गोष्ट कोणती असेल तर जमीन होय. तेव्हां येथें आपण आज जमिनीबाबत सविस्तर विचार करणार आहोंत. जमीन ही एक अशी गोष्ट आहे की त्यासाठी पैसा खर्च करावा लागत नाहीं किंवा ती कृत्रिम तऱ्हेनें तयार करतां येत नाहीं. जमीन ही परमेश्वरानें मानवाला दिलेली देणगी आहे. त्यामुळें आपणाला तिचें महत्त्व वाटत नाहीं. समजा एखादा मनुष्य प्रथमतः शेतीच्या धंद्यांत पडतो तेव्हां त्याला मात्र जमीन खरेदी करावी लागते व खरेदी केलेल्या जमीनीची तो इतर पिढीजात शेतकऱ्यांपेक्षां चांगली काळजी घेतो, ती गोष्ट निराळी. पण आपण शेतकरी खऱ्या अर्थानें जमिनीची घ्यावी तितकी काळजी घेत नाहीं. त्यामुळें आपणाला शेती फायदेशीर किंवा नफा मिळवून देणारा धंदा म्हणून इतर धंद्यासारखा करतां येत नाहीं ही खेदाची गोष्ट म्हणावी लागेल.

जमीन सपाट पाहिजे

जमीन कशीही असो तींत बी पडले व त्यावर पाणी पडले की ते उगवते व त्यापासून आपणाला उत्पन्न हवे असते ही झाली नैसर्गिक पद्धत. आपण कांहींही कष्ट केले नाहीं तरी जमीन उत्पन्न देणार. मग ते गवताचें कां होत नाहीं. परंतु शेती धंदा म्हणून करावयाची असल्यास आपण तिची काळजी घेतली पाहिजे.

जमिनीवर पडणाऱ्या पावसाचा प्रत्येक थेंब जिरावयाचा असल्यास जमीन कशीही ठेवून चालणार नाहीं तर ती सपाट केली पाहिजे.

जमीन सपाट करण्याच्या अनेक पद्धती आहेत. कुंड्या करणें, खाचरे करणें, कांटूर बडींग करणें, बांध घालून जमीन करण्याचा प्रयत्न करणें वगैरे. या सर्व पद्धतीसाठीं मजूर, अवजारें, यंत्रसामुग्री यांची गरज असते. सर्वांत महत्त्वाची गरज म्हणजे भांडवल. आतां भांडवलाबद्दल शेतकऱ्यांनीं विचार करण्यांत वेळ घालविण्याची गरज नाहीं. आतां दुष्काळी परिस्थितींत महाराष्ट्र सरकार अशा प्रकारच्या कामाला प्राधान्य देत आहे. कर्ज पुरवीत आहे. मोठ्या प्रमाणांत सबसिडी देत आहे. आजवर फक्त ५ टक्के दीर्घ मुदतीची अर्जाची योजना वगैरे मार्गानें शेतकऱ्यांना आवाहन करीत आहे.

सुरगाणा, पेठसारख्या तालुक्यांकरतां तर साडेसहा टक्के सबसिडी योजना सरकारनें अमलांत आणली आहे व ती योजना मोठ्या प्रमाणांत चालू आहे.

या गोष्टी जरी आपण विचारांत घेतल्या तरी कांहीं दुय्यम स्वरुपाच्या परंतु आवश्यक गोष्टी विचारांत घेणें जरुरीचें आहे. उदा हवामान. याचाही पीकाचा दाणा भरदार येणें यावर परिणाम होतो.

तसेंच दळणवळणाची साधनें आणि बाजारपेठ. बाजारपेठ जर जवळ उपलब्ध असेल व दळणवळणाची साधनें सहज व स्वस्तांत मिळणें शक्य असेल तर शेतकऱ्याचा कल त्या धंद्याकडे झुकणें अप्रत्यक्षरीत्या कां होईना शक्य होते. या गोष्टींचा लाभ होण्यासाठीं फार उपयोगी पडतात.

माझ्या अनुभवाप्रमाणें वरील कामांतून शेतकरी जमीन सपाट करण्यास विशेष करून हरितक्रांतीस अडथळा आणीत आहेत. हे केवळ त्यांच्या अज्ञानामुळें घडत आहे. त्यांना बांधांचे व जमीन सारखी करण्याचे महत्त्व समजले कीं असें प्रकार घडणार नाहींत.

शेती धंद्याचा मूळ घटक जमीन तीची काळजी घेण्यास आम्ही शिकले पाहिजे.

★ ★